

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 288

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XI METAI

SOFIJA TOMARIENĖ

ŽVAIGŽDĖ NUOTYKIŲ LITERATŪROJE

Po kiekvieno karo dažnai žmonėse yra pajuntamas ieškojimas naujų vertybių. Karo metu dirbtinai iškeltas patriotizmas po karo atslūgsta, baimė dėl artimųjų pranyksta. Fizinės ir moralinės žaizdos pamažu gyja. Pasirodo tikrieji politikų veidai, karo meto apgavystės, nereikalingos aukos, padarytos dėl nemokšiško ar perdidelio pasitikėjimo savimi ir karo draugais, išryškėja aukų beprasmiškumas, karo draugysčių netikrumas. Baidyklės, su kuriomis kovota, išleidžia naujus ragus. Žmonės pasiilgsta idealizmo, pasiilgsta ne fizinį, bet dvasinių kovų ir pergalių.

Tokiu metu dažnai pasirodo ir iškyla knygos, kurios patenkina šį žmogaus idealizmo troškulį. Šitokiu metu, būtent 1950 m. rugsėjo 5 d. išėjo iš spaudos viena iš labiausiai pagarsėjusių ir daugiausia skaitomų nuotykių knygų — *Kon-Tiki*.

Jos pasisekimas buvo stebėtinai: vien per pirmuosius 18 mėnesių nuo pirmosios laidos pasirodymo išėjo 15 šios knygos laidų įprastoje formoje ir milijonai kišenišėse laidose. Knyga mėnesių mėnesiais buvo populiariųjų "best sellers" pirmutinėje vietoje, žymaus knygų klubo išrinkta geriausia, greitai išversta į daugelį svetimų kalbų. Didžiausio pasisekimo susilaukė ir to paties vardo filmas. Su šios knygos pasirodymu Amerikoje nepaprastai pakilo skaitymas visų nuotykių knygų. *Kon-Tiki* pasekė visa eilė knygų apie keliones po įvairius kraštus, ekspedicijos į kalnus ir jūrų gelmes, vienokiu ar kitokiu tikslu ar visai be ypatingo tikslo.

Bet *Kon-Tiki* garbės kol kas ne viena šių knygų dar nepasiekė. Metai po metų ši knyga susilaukia vis naujų skaitytojų, vis naujų laidų. Jos populiarumas atkreipė dėmesį recenzentų ir kritikų, kurie prirašė daug straipsnių, stengdamiesi atspėti ir suprasti, kodėl ji taip nepaprastai skaitytojų mėgiama. Girdami *Kon-Tiki*, amerikiečiai kritikai vienbalsiai pripažįsta jai stiprią idėjinę vertę ir aukštą literatūrinį lygmenį. Džiaugdamiesi jos pasisekimu, jie pripažįsta jai ne trumpalaikio meteoro sužibėjimą, greitu žybtelėjimu prasdreskančio orą, bet pranašauja ilgalaikės žvaigždės pastovų švitėjimą klasišame literatūros danguje.

Kon-Tiki aprašo šešių vyrų kelionę plaustu per Pacifiką. Upėmis ir vandenynais plaukinėtojų niekada netrūko. Kuo šie šeši vyrai ypatingi?

Norint atsakyti į šį klausimą, reiktų pažvelgti bendrai į visą nuotykių literatūrą.

Nekalbant apie fantastinius, autoriaus vaizduotėje gimusius, nuotykių romanus, tikrovinę-faktinę nuotykių literatūrą galima suskirstyti priežasties atžvilgiu į dvi dalis: nuotykius iš reikalo ir nuotykius laisva valia. Į pirmąjį skyrių įeis šnipų, kontrabandistų, kriminalistų gaudytojų ir karių, tyčia ar netyčia priešui pakliuvusių, nuotykius. Čia nuotykius išgyvenantieji juos suranda dirbdami savo paskirtąjį darbą, vykdydami kieno nors įsakymus. Jų nuotykius galima būtų pavadinti nuotykius iš reikalo, iš pareigos. Antrojo nuotykių ieškotojų grupės skirsime keliauninkus, medžiotojus, mokslininkus, ty-

MOTERŲ POBŪVIS

16—17 A.

(Iš Dr. V. Sruogienės parašytos Lietuvos istorijos, kurią leidžia Tėvynės Mylėtojų Draugija).

rinėtojus, kasinėtojus, kalnų laipiotojus, povandenio narus — visus tuos, kurie tik savo valia, nerimstančios dvasios vedami, išsirengia į vieną ar kitą žygį, kur sutinka savo nuotykius. Yra kažin kas šiame laisvos, naujų pergyvenimų geidžiančios, dvasios pasireiškime patraukiančio skaitytoją daugiau, uždegančio jo vaizduotę stipriau, negu pergyvenimai šnipo, kareivio, policininko — žmonių, sudarančių mažą ratelį savo organizacinės mašinos.

Šion antrojo nuotykių knygų grupės priskirtina ir *Kon-Tiki*.

Nuotykių ieškotojai turi įvairius tikslus: medžiaginę naudą, naujų pergyvenimų troškimą, fizinį ir dvasinį jėgų išbandymą arba atgavimą, gamtos, artimo ar idėjos meilę.

Kon-Tiki vyrai išsirengia perplaukti Pacifiką mažu plaustu vedami idėjos meilės: jie nori įrodyti savo teoriją, kad tarp Polinezijos ir Pietų Amerikos buvo priešistorinis ryšys, kad Inkų protėviai iš Peru yra pasiekę plaustu Polineziją. Įrodymui, kad šitokia kelionė buvo galima, nors nepažinta mokslininkų neįtikėtina ir neįrodoma, šie *Kon-Tiki* drąsuoliai pasiryžta patys tokiu pat kaip senųjų Inkų, primityviu balsu medžio plaustu persiteliųkuoti skersai vandenyną! Jų kelionė jau nebėra paprasta nuotykių ieškotojų užgaida, bet virsta mokslinės idėjos įrodymu, svarbios antropologinės teorijos išpažinimu. Kelionėje jau ne vien svarbu išlikti gyviems ir laimingai pasiekti krantą. Tas išlikimas ne vien sukels minios pasigėrėjimą drąsiais vyrais, bet daug daugiau: naują galvosėną mokslininkų tarpe, užsibrėžtosios teorijos įrodymą ir tuo pačiu — kelio praskynimą naujoms, panašioms teorijoms. Kai 342 puslapy autorius parašo, kad "kelionė baigta, mes visi gyvi ir sveiki", yra daugiau kas baigta, ne vien tik kelionė, daugiau kas gyvi ir sveiki, ne vien tik plaustininkai. Baigtas, nors teorijoje, yra netikinčiųjų mokslininkų netikėjimas, baigtos netikros teorijos apie polineziečių kilmę. Gyva yra naujoji teorija, sveikas plaustininkų protavimas. Naujai atgimsta daugybės žmonių susidomėjimas antropologijos mokslu, priešistoriniais palikimais, atgimsta pasitikėjimas savimi, žmogaus ištvėrme, pasiryžimu, nuveikiančiu neįveikiamas kliūtis.

O tos kliūtys? Jų yra nemaža. Viena po kitos jos atsistoja autoriui ant kelio, dar nepasiekus nė paties plausto, kurio išplanavimas ir padirbimas taip pat sudaro ne-

vieną sunkią kliūtį. Dar plaustan neįlipus, keleiviams tenka nugalėti daug vargų — finansinių, fizinių ir idėjinių. O plauste — priešais atsistoja milžinas vandenynas! Plėšrios žuvis, neišmatuojama gelmė, kaitri saulė, ir uolos, uolos — mirtimi grasinančios! Mažas šapelis — štai, tas plaustas! Šeši aguonos grūdeliai — štai, tie vyrai neužmatomame vandenynė, bangų ir vėjų ir srovių ir uolų valioje! Todėl, kai šapelis perplaukia vandenyną, kai grūdeliai nuveikia nežabotą stichiją — triumfas! Triumfas minties ir dvasios virš elemento. Silpnas žmogus vėl įveikia stipriąją gamtą. Dvasia dar kartą pergali medžiagą: savame kūne, jį sustiprindama, gamtos jėgose, jas apvaldydama.

Šitas dvasios triumfas, dvasinė didybė ir stiprybė yra svarbiausioji knygos galia, patraukianti kasdien naujus ir naujus skaitytojų būrius. Ši idėjinė knygos pusė iškelia ją iš kitų nuotykių knygų ir pritraukia skaitytoją arčiau, negu šimtai daug geriau parašytų, puikesnio stiliaus, modernišku, taip vadinamų "grynosios literatūros" knygų. Šios knygos pasisekimas parodo rašytojui, ko skaitytojas trokšta. Ne gudrių filosofavimų, besaikio pesimizmo, ciniškų išvadų, bevalių charakterių, kad ir apvyniotų dailiais stiliaus ir literatūrinio puošmenų skudurėliais! Jis nori pirmoje eilėje idealizmo, tvirtų, teigiamų žmonių vaizdavimo ir idėjos. Pirmą pirmiausia idėjos, idėjos!

Nusiminimas ir nusivylimas moderniosios literatūros kūrėjams, šimtą kartų tvirtinusiems, kad modernusis amerikietis nori ir geidžia "moderniosios", t.y. negatyvios, pesimistiškos, be turinio ir be minties knygos! Žinoma, kas norės, galės pateisinti šios populiarios knygos pagėgimą kitaip: "minios skonių", literatūriniu nesubrendimu...

Tokiems būtų galima atsakyti: niekas ir nestato jos į literatūrinę aukštybę. Ji tiksliai stovi savojo žanro pirmose eilėse, neužkliūdama "grynosios" literatūros. Jos pasisekimas tik parodo, kad skaitytojai jau nusibodo negatyvus pesimizmas. Kas norėjo — iš to padarė išvadas ir pasimokė.

Romantiškai nusiteikusiam skaitytojui *Kon-Tiki* patiks dar ir tuo, kad vaizduojamieji dabartinių laikų nuotykius yra surišami su priešistorinių laikų Inkų pergyvenimais. Šalia Heyerdahl'io plausto plūduriuoja vaiduokliškas Inkų plaustas su

(Tasa 2-me psl.)

Žvaigždė nuotykių literatūroje

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

išnykusių Inku dvasiomis, kurių neįtikimą priešistorinę kelionę modernieji plaustininkai įrodė 1947 m.

Kaip spėja Texas universiteto profesorius G. Robert Carlsen savo straipsny "The Sail beyond the Sunset", tilpusiame 1953 m. rugsėjo *The English Journal* numery (aukštųjų mokyklų anglų kalbos mokytojų sąjungos organas), moderniškasis žmogus, išpaikintas ir išlepintas mechanizuotos prabangos, yra reikalingas užtikrinimo, kad jis vis dar gali prisitaikinti sunkesnėms aplinkybėms. Gal būt moderniškasis žmogus, kuris ir pusės mylios jau nebegali nueiti be automobilio, kuriam jau reikalinga prie kreslo pritaisyti prietaisą pakeisti ar išjungti televizijai, kad nebereiktų pasijudinti, kuris nebeįsikiš perskaityti knygos, bet ryja sukasnotus ir atrajotus jos gabalus filme ir televizijoje, gal būt tas žmogus jau ima pabūgti, kad jo kojos, rankos ir smegenys pradeda atrofuoti, sunykti nebevartojami?

O realistiui yra įdomu ir smagu sekti nuotykius ne kokių pasakinių "supermanų", ne mitinių odisejų, bet paprastų šių dienų žmonių, kurių vardą ir fotografiją gali užtikti kasdieniniame laikrašty, begerdamas rytmetinę kavą.

"1950 m. rugsėjo 5 d. yra žvaigžde pažymėta data knygų leidimo istorijoje", tvirtina profesorius Gorham Munson, rašytojas ir kritikas, savo straipsny "High Up and Deep Down", tilpusiame aukščiau minėto žurnalo 1954 m. gruodžio numery. Munson'o nuomone, "ta data turi būti atžymėta literatūros istorijoje, nes tą dieną pasirodė *žymiausia mūsų laikų nuotykių knyga — Thor'o Heyerdahl'io Kon-Tiki*". Šis kritikas ne tik tvirtina, kad pradedant šios knygos pasirodymo datą "nuotykių knygos džiaugiasi didžiausiu populiarumu, kokį bet kada yra pasiekusios Jungtinėje Valstybėje", bet jis su pasitikėjimu užtikrina, "kad dar daug skaitytojų kartu bus sužavėtos šia šėšiu vyrų, plaustu perplūduriavusių Pacifiką". *Kon-Tiki*, sulig juo, yra pati pirmaujanti geriausiųjų nuotykių knygų sąrašė.

Šią įdomią ir vertai išgirtą knygą lietuvių kalbon išvertė Stasys Vainoras. Gražiai perdavęs autoriaus kalbą ir stilių lietuviškai, vertėjas dar pridėjo malonią dovaną, knygoje naudodamas Palangos žvejų vartojamus, bet kitų sričių lietuviams mažai žinomus, žodžius su jūra surištiems daiktams pavadinti. Tų terminų žodynėlis pridėdamas ir knygos gale.

Ši knyga dar per mažai sudomino lietuvių skaitytojus. O ji dėmesio yra tikrai verta. Tai yra pirmaeilė knyga, teiktina visiems skaitytojams: jauniems ir seniems, mokytiesiems ir bemoksliais, ieškantiems idėjų ir trokštantiems nuotykių. Būt ypatingai ji yra teiktina jaunimui, užverstam biauriaisiais "komikais". Tų šlamštinių knygpalaičių šlykštų seksualizmą, pasibaisėtiną gėrio ir doros neapykantą, keliaklupsčiaiavimą materializmui ir žiaurėbėms gali atsverti įtaka tokių knygų kaip *Kon-Tiki*. Savo pozityvia linkme, šviesiu idealizmu, dvasios pergale virš medžiagos — ši knyga spindi žvaigžde virš nuotykių literatūros vandenyno.

(Thor Heyerdahl, *Kon-Tiki*. Iš norvegų kalbos išvertė Stasys Vainoras. Išleido knygų leidykla Terra 1954 m.)

PETRAS ŠIRVOKAS

Nauja Juozo Švaisto knyga
230 psl. įdomiausių lietuviškų nuotykių.

Kaina \$2.00. Kreiptis į

NAUJIENAS, 1739 S. Halsted St
CHICAGO 8, ILLINOIS

A. S. PUSKINAS

EUGENIJUS ONEGINAS

Eiliuotas romanas

Vertė STEPAS VAZBYS

Vinco Krėvės-Mickevičiaus
Sviesiam Prisiminimui

(Tėsinys)

SEPTINTOJI DALIS

Maskva, Rusijos mylima duktė,
kur tokią kitą galima rasti?!

Dimitrijevas

Kaip nemylėti gimtosios Maskvos!
Baratinskis

Maskva persekiojama! Ką reiškia
matyti diduomenę!

Kur geriau? Kur mūsų nėra.

Gribojedovas

I

Nutrūko žiemos beviltiškas miegas,
Praradęs skaidumą ir purvinas sniegas
Sruvena jau čiurkšlėm visur nuo kalnų
Ir vandenį drumsčia laukų apsemtų.
Gamta šypsena, lyg laimuzė, giedria
Bučiuoja, myluoja pavasario rytą.
Pūkais sužalsvėjęs, nuskurus' giria
Jau laukia sparnuočių seniai bematyti.
Slėnys jau išdžiūvo, pabalo ir kelias.
Iš celių vaškinių jau darbščios bitelės
Iššauna laukuosna medaus pasiimti.
Sukilo visi ir žadina rimitį.
Banda sukvailėjus zylioja ir grumias,
Lakštutė jau duoda koncertą pakrūmiuos'.

II

Pavasari, geguži meilės,
Man tavo viešnagė liūdha.
Tada, kaip kraujas, laša eilės,
O sieloj driekias dargana.
Su kartėliu tada sunkiuos'
Dvelkimą tavo aromato,
Aukštinis tarpe naujų metų,
Paskendęs burtuose tylos.
Nejau jausmų švelnių gana,
Ir kas tik džiugina, gaivina,
Kas blizga, šypos ir ramina
Nūn tapo svetima, deja,
Nutolstančiai jau mano vėlei,
Ir viskas dilgėlėm užžėlė.

III

Klausydamiš' miškų ošimo,
Nejau mes gailimės rudens,
Apnuoginto gamtos liemens,
Nesveikinam prisikėlimo?..
O gal su bundančia gamta
Nuvytusią jaunystę siejam,
Kuri negrįš jau niekada,
Palikus be artojo sėją.
O gal poetiniam sapne
Pavasaris nuskridęs, senas
Prisimena — ir širdį tvanas
Banga užlieja švinine,
Vėl kerį žvaigždės, pilnatis
Ir apsvaigimo drebulys.

IV

Gana kirmyt jums, lyg bobinčių,
Visi be išimties į kaimą!
Jūs, tinginiai, patyrę laimę,
Epikuriečiai, jūs, išminčiai,
Garsaus Levšino pasekėjai,
Priamai, kaimo niekadėjai
Ir damos — lauk už miesto rėmų,
Pavasaris čia pat ant kiemo.
Jau šilimos, gėlių ir darbo,
Linksmųjų ir naktų žavingu
Atėjo laikas — tat į arba*)
Ar fajetonan ištaigingan
Sulipkite visi greičiau.
Ir miesto dulkės tolsta jau.

*) karukai.

ALBRECHTAS RADVILAS

V

Ir tu, skaitytojai judrus,
Į margą bričką vėl įkops,
Paliki miestą, jo namus,
Kur žiemą uždavai lig soties.
Su mūza kartais įnoringa
Nueikime į tankų gojų
Prie upeliūkščio nereikšmingo,
An, kaime, kur ilgai žiemojo
Oneginas, lyg kiaute straigė.
Tatjanos kaimynystėj taigi...
Deja, tai buvo jau seniai,
Onegino nėra tenai.
Jo takas mėgiamas užžėlęs,
Vien liūdnas liko jo šešėlis.

VI

Ir kur šaltinis tarp kalnų
Per šilko veja ir miškelį
Prie upės susiranda kelią
Eime, drauguž, tenai abu.
Tenai pavasario meiluzė,
Lakštutė, šilta naktį užia.
Ten supa dvi pušis tyła,
Papėdėj ju akmens plyta
Su įrašu liūdnu bičiuliui:
"Poetas Lenskis šičia guli,
Drąsiųjų mirtį pasirinkęs,
(Tokiais tai metais, metų tiek.)
Praeivi, tarti atsiminki —
Ramybė tau, jaunuol', sudie".

VII

Andien juk rytmečio vėjelis,
Pasveikinęs švelniai pušeles,
Ant kapo brazdantį vainiką,
Lyg lopšį supdaves ištyko.
Andien mėnulio pilnaty
Ateidavo čion draugės dvi,
Pabaigusios dienele vargti,
Už dainių kritusį paverkti.
Andien... Dabar ten viskas želia,
Pamiršo net gerbėjos kelią.
Nėra rūdijančio vainiko,
Ištikimas tik vienas liko
Piemuo... Jis skurdžią vyžą pina
Ir dainą įprastą mėgina.

VIII, IX, X

Ak, vargšas Lenskis! Jei Tatjaną
Sesuo būt' sekusi... Deja,
Ji trumpą laiką tik verkšleno
Ir dega vėlek žarija.
Jau kitas dėmesį jos traukia,
Jau kitas ašaras nušluostė,
Jis komplimentais, šnekta jaukia
Širdelę spėjo jos paguosti.
Tas laimingesnis nūn — ulonas,
Koksai žavus pentinų tonas.
Su juo jau prie altoriaus klūpo,
Nuleidus droviai ji akis,
O skruostai kaista lyg ugnis,
Ir šypsniš klaidžioja ant lūpų.
(Bus daugiau)

Chicago Lietuvių Literatūros Draugija

Siūlo pirkti šias knygas:

VINCAS KRĖVĖ-MICKEVIČIUS, 188 psl. \$2.00
BIRŽISKA, VACL., Prof. Senųjų lietuviškų knygų
istorija, 208 psl. Kietais virš. \$3.00
Minkštais viršeliais \$2.00
J. ŠVAISTO PETRAS ŠIRVOKAS, 230 psl. \$2.00
DAN KURAIČIO ATSIMINIMAI, 208 psl. 2.00
1950 m. Lit. Dr. METRASTIS, 304 psl. \$2.00
1954 m. Lit. Dr. METRASTIS, 364 psl. \$3.00
Rengiamės spausdinti kitus kūrinius.
Platintojams duodame nuolaidas
Pinigus prašome siųsti čekiu arba Money Or-
deriu tokiu adresu:

Lithuanian Literary Society of Chicago
1739 South Halsted Street
Chicago 8, Illinois

Nesusipratimas, apsirikimas ar bloga valia?

Paskaitęs š. m. spalio 13 d. "Laisvojoje Lietuvoje" Marijaus Blyno straipsnį, buvau didžiai nustebintas. Ten p. Blynas kaltina Dr. Sruogienę pakreipiant istorijos faktus jos istorijos vadovyje, sakydamas: "Nežinau, koks yra mums tikslas paneigti tiesą ir laikytis nacių sukurtos teorijos, jog ne vokiečiai, bet mažalietuviai yra atėjūnai Mažojoje Lietuvoje — Prūsų Lietuvoje".

Pasiėmęs tą vadovėlį pradėjau jį iš naujo vartyti, bandydamas atrasti autorės neteisningumus, bet, p. Blynui jokių citatų nedavus, tokių arba panašių tvirtinimų nepavyko rasti. Priešingai, iš pradžių dėstoma senovės prūsų likimas. 46-me pusl. rašoma: "... vokiečiai, atėmę iš lietuvių giminės — prūsų — žemes, turtus ir laisvę, atėmė ir pasisavino net jų vardą... Prūsais ėmė vadintis *nebetikrieji seniausio to krašto lietuvių kilmės gyventojai*".

Toliau 47-me pusl. Dr. Sruogienė sumini vadinamus atėjūnus, dėl kurių p. Blynas strašė autorę tvirtinant: "kad Prūsų Lietuvoje lietuviai tikrumoje yra ateiviai... kad ten anksčiau lietuvių nebuvo ir kad jie ten atėjo pradžioje, kaip samdiniai, vėliau — kaip ūkininkai".

-Dr. Sruogienė rašo: "kare (su kryžiuočiais) žuvo daugybė vietos gyventojų. Ten, kur seniau buvo gražiai išdirbti prūsų laukai, dabar vėl užaugo girios... jie (vokiečiai) kvietėsi kolonistų iš Vokietijos, Lenkijos ir Lietuvos... O vakarinę dalį užplūdo vokiečiai ir lenkų mozūrai, sudarydami jau daugumą gyventojų. Tikrai išlikę lietuviški vietovardžiai, gyvenamųjų vietų pavadinimai, pvz. Tollauken, Spillenen... ir t.t., liudija, kad šiame krašte gyveno lietuviai, kurie sodybas ir vietas savo vardais pavadino".

Jau čia pasidaro aišku, jog autorė *netvirtina*, kad Prūsų Lietuvoje lietuviai tikrumoje yra ateiviai.

Ir kitur knygos autorė tvirtina lietuvius prūsus esant tikrais krašto šeiminkais. Niekur nesimato "neaiškių teorijų".

Labai gaila, kad kartais iš konteksto išimami sakiniai yra netaip suprantami ir autoriai apkaltinami nepadarytomis nuodėmėmis. Atrodo, išėivijoje mūsų visuomenei dirbą žmonės yra neretai puolami ar tai per nesusipratimą ar per apsirikimą ir jų tolimesnis darbas sunkinamas, nes dažniausiai niekas nėra daroma neaiškumams išaiškinti. Būtų gerai, kad į tokius apsirikimus dėmesys būtų atkreiptas ir atitaisyti padaryti.

Buvęs mokinys

UNITED PRESS-NAUJIENŲ Photo
Amerikietis mokslininkas Polycarp Kusch, kuris kartu su amerikiečiu Willis Lamb laimėjo 1955 m. Nobelio premiją už atominius tyrinėjimus.

LABAI PAPRASTAI ...

Didžiulės įstaigos raštinėje du tarnautojai dirbo prie greitųjų stalų. Vienas visuomet baigė darbą ir išėidavo namo ketvirtą valandą, palikdamas antrąjį dar dviem valandom ar net ilgiau įstaigoje.

— Pasakykite man, mielas pone, kaip jūs suspėjate kasdien baigti darbą iki ketvirtos valandos? — neiškentęs paklausė jis kartą savo bendradarbį.

— Labai paprastai, — atsakė šis su šypsena. — Jeigu tik ant mano stalo pasimaišo koks komplikuoTESnis raštas, aš tik užrašau rezoliuciją "kreipkitės į poną Smitą". Galvoju, kad tokioj didelėj įstaigoj turėtų kur nors rasti ir Smitas. Matyti, kad galvoju teisingai, nes nė vienas raštas iki šiol atgal nesugrįžo.

— Dabar, brolau, pasiraityk rankoves, nes aš esu ponas Smitas.

AR JUMS TAIP NEPASITAIKĖ?

Montrealio policijoj suskamba telefonas. Seržantas pakelia ragelį ir girdi susijaudinusių pilietį raportuojant, kad kažkas pavogęs jo automobilio vairą, stabdžius ir visus kitus priešakinius įrengimus. Seržantas pažada atvykti ir iširti reikalą vietoje. Jam besiruošiant išvykti, vėl suskamba telefonas.

"Nevarkite", pasako jau žakšėdamas tas pats balsas. "Per klaidą buvau atsisėdęs į užpakalinę sėdynę".

Lapkričio 13 dieną
Sokolų svetainėj įvyks rudeninis

NAUJIENU KONCERTAS

**IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI
PERKRAUSTAU
(MOVING)**

BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta.

ANTANAS VILIMAS

3415 So. Lituania Ave.
CHICAGO, ILLINOIS

Tel.: FRontier 6-1882

BIZNIO IR FINANSŲ PATARĖJAS

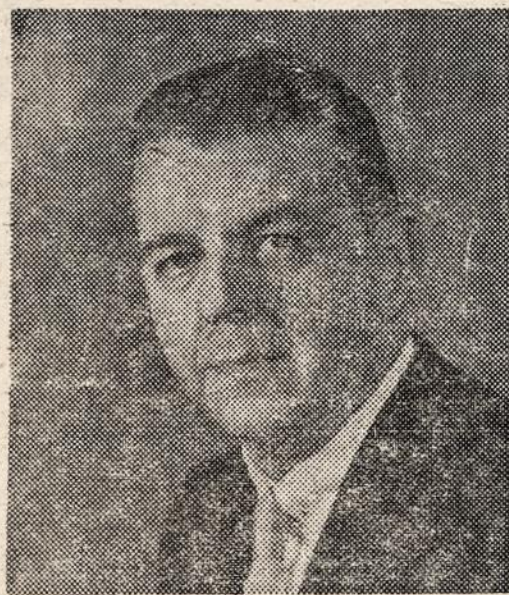
Pirkdamas ar parduodamas
prekybos įstaigą, organizuo-
damas ar padidindamas įmo-
nę ar kokį biznį, pasitark su

**WILLIAM J. DRAKE
-DRAGŪNAS**

85-03 Wareham Place,

JAMAICA, N. Y.

Tel. Jamaica 6-7272

Kad Jūsų pinigai atneštų daugiau pelno ir kad kiekvienu atveju
jie būtų saugiai apdrausti — padėkite juos pas mus.
Tai paprasčiausias ir saugiausias dalykas!
APTARNAUJA JUS NUO 1922 METŲ.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASS'N.

1447 SO. 49th COURT, CICERO, ILLINOIS
Telefonai: TOWNhall 3-8131—8132 Juozas Gribauskas, vedėjas

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSU
INSULIACIJOS
PROBLEMAS

Dabar yra laikas
įrengti savo namą
žiemai.

Mes turime išdirbtą
reputaciją pilno pasi-
rinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams
materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SOUTH HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

UNION APPLIANCES

101 So. Clinton Street DEARBORN 2-4838

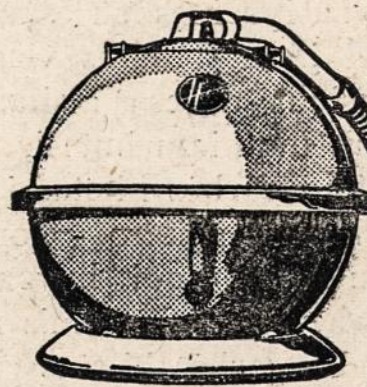
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

is now proudly showing

It cleans twice the area of any
other cleaner—without moving!
Complete with new Hoover
Strato-Tools...

EASY TERMS

Technikos ir mokslo naujienos

New Yorko planetariumas gauna tūkstančius laišku, kurių autoriai teiraujasi apie dirbtinio žemės palydovo konstrukciją. Planetariumo astronomai, negalėdami atsakyti į visus laiškus, surengė š.m. rugpjūčio 16 d. paskaitą, kurios metu buvo mėginta supažindinti nespecialistus su dirbtinių palydovų konstrukcijos pagrindinėmis idėjomis. Paskaita buvo iliustruota vaizdais ekrane ir modeliais.

Ateityje projektuojama didelio modelio veikimo demonstravimas. Žvaigždės planetariumo skliaute bus užtemdytos, ir bus matyti tik dirbtinis satelitas, judas skirtinga trajektorija.

Jau prieš 2 metus planetariume buvo surengtas vaidinimas "Galutinė stotis — Saturnas". Buvo parodytas erdvės laivas ir jo paleidimas nuo žemės į kelionę tais būdais, kuriais pagal valdžios pranešimą buvo manoma paleisti dirbtinį palydovą.

Pagal projektą palydovas ims judėti pastovia orbita 200-300 mylių atstumu nuo žemės paviršiaus. O erdvės laivas, demonstruotas planetariume, siekė žymiai daugiau. Jis buvo stotimi kelyje į Saturną ir buvo vairuojamas ne automatiniais prietaisais, bet pilotų. Jo orbita turėtų būti kelių tūkstančių mylių atstumu nuo žemės paviršiaus — astronomų nuomone tai yra galima.

Kai kurie astronomai mano, kad dirbtinis palydovas, paleistas tokiu būdu, kaip nurodyta valdžios projekte, jei iš viso bus matomas nuo žemės, tai geriausias stebėjimo laikas bus vos pradėjus tėti, nes tada žvaigždės dar nėra matomos. Palydovas bus nudažytas tokiais dažais, kad jo paviršius gerai atmuštų saulės spindulius — tada bus lengva stebėti jį per teleskopą.

Normaliomis sąlygomis žmogaus balsas gali būti girdimas kelių šimtų jardų atstumu; per garsiaikalbį — maždaug iki pusės mylios. Šiuo metu Amerikos kariuomenės ryšių korpusas tobulina prietaisą, kurio pagalba žmogaus balsas galės būti girdimas dideliais atstumais. Šitas prietaisas veikia suspausto oro srove. Jis sutrumpintai pavadintas "Sam".

"Sam" bus naudojamas tais atvejais, kai pageidaujama perduoti komandos žodžius betarpiškai be lauko telefono.

Korėjos karo metu garsiaikalbiai vaidino svarbią rolę. Jie buvo sėkmingai taikomi perduodant instrukcijas laivyno ir sausumos daliniams, o taip pat tikslu psichologiškai paveikti priešą.

Radio transliacijos gali būti trukdomos, bet "Sam" prietaisu perduodamųjų garsų tarpu dar negalima nuslopinti.

1933 m. maždaug 20 mylių atstumu nuo Las Vegas miesto Nevadoje buvo rastos dykumoje senovės laikais sukurtos stovyklos laužo liekanos. Laužo

pelenai buvo nugabenti į Pietų-Vakarų Muziejų Los Angeles'e; buvo norėta iširti tuos pelenus, bet vėliau kažkaip apie tai pamiršta.

Neseniai — 23 metams pralinkus po laužo atradimo — pelenus ištyrė naujais būdais, kuriais nusfatomas medžiagų senumas, būtent, radioaktyvumo pagalba.

Nustatyta, kad pelenai — laužo, sukurto prieš 23,800 metų, liekanos. Vadinaši, jau tada egzistavo "amerikiečiai".

Muziejaus surengtoji ekspedicija vėl buvo nuvykusi į tą vietą, kur rado laužą. Šį kartą rado stambios, kadaisė gyvenusios Amerikoje rūšies, kupranugario palaikus. Atrodo, kad jis buvo iškeptas ir sudrotas.

Spėjama, kad žmonės, kurie buvo sukūrę laužą, mito taip pat bizonų, elnių ir išnykusių jau gyvulių giminių — arklių ir mamutų — mėsa.

Šitie gyvuliai gyveno ledynų epochos metu ir visi išmirė.

N. L.

BIRUTĖS SALDAINIŲ GAMYBOS SEZONAS JAU PRASIDĖJO

Gaminame pirmos rūšies Birutės Saldainius, dėžutėse po 2 ir po 1 svarą. Kalnos prieinamos.

Gerbiamus lietuviškų krautuvių savininkus ir kitus mielus vartotojus maloniai prašome laiku užsisakyti mūsų gaminius.

Be to, netrukus pradėsime gaminti saldinius nauju lietuvišku vardu. Dėžutės bus su įdomiu vaizdeliu — po pusę svarą.

B A L T I C C O.

P. O. Box 96 (337 Union Ave.)
Brooklyn 11, N. Y. EV 4-1232

Chicagoje ir Illinois valstybėje

Mūsų Atstovas D. Jurjonas,

3524 So. Halsted Street

Tel.: BI 7-3371

Duona ir įvairias skanias
bulkutes kepa

BRUNO'S KEPYKLA

3339 SO. LITUANICA AVE.

Tel.: Cliffsides 4-6376

Pristatome į visas krautuves ir restoranus taip pat išsiunčiam į visus artimuosius miestus.

TONIKAS VIDURIAM

Čia yra naminė gyduolė: mišinys šaknų, žolių ir sėklų. Ji vartojama arbatos formoje nuo šių ligų: skilvio nevirškinimo, inkstų (kidneys), odos išbėrimo, gerklės užkimimo, plaučių uždegimo, vidurių liuosavimo, pūslės ligų, širdies supykimo, šūrpuliavimo, prešalimo, dieglių, reumatizmo, bronchito, ržės, riemens deginimo, galvos skaudėjimo, sąnarių gėlimo, ir nuo daugelio kitų vidurių ligų. Šios arbatos svaras kainuoja \$4.00.

ALEXANDER'S CO.

414 BROADWAY

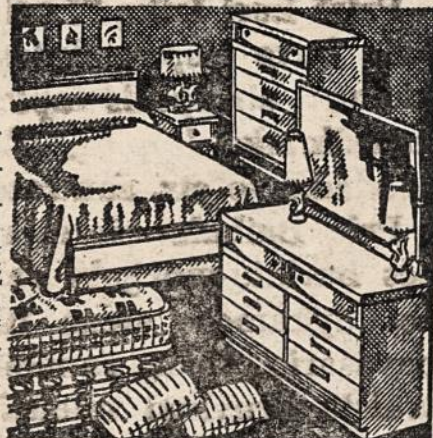
South Boston 27, Mass.

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 5, 1955

Rosevelt Furniture Miegamo Rakandų Išpardavimas

11 gabalų tiktai už \$169

Į šį setą įeina lova, dreiseris, komoda, springsai, matrasas su vidujinėm spiruoklėm, 3 vanity stiliaus lempos, 2 miegamos pagalvės ir kilimas. Didelis pasirinkimas ir kitokių baldų. Galima užėiti vakarais. Parduodame išmokėjimams. Už 6 mėnesių išmokėjimus neimame jokių nuosimėjų. Prieš perkant baldus, užsukite į šią lietuvišką krautuve, apžiūrėkite baldus ir patirkite kainas.

ROOSEVELT FURNITURE CO

2310 W. ROOSEVELT ROAD

Tel.: SEeley 3-4711

Krautuve atidaryta sekmadieniais nuo 11 iki 4:30.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Angliški 100% vilnos audiniai vyriškiems ir moteriškiems drabužiams, paltams ir kt. Įvairiausios rūšies maistas. Vaistai.

Visi sovietų valdžios muitai užmokami čia. Siuntinių gavėjams nereikia nieko primokėti.

T. KUCZEWSKI & CO.

4036 SO. RICHMOND STREET

Tel.: FFrontier 6-6399

CHICAGO 32, ILLINOIS

Ofisas atdaras: Nuo pirmadienio iki šeštadienio, nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro.

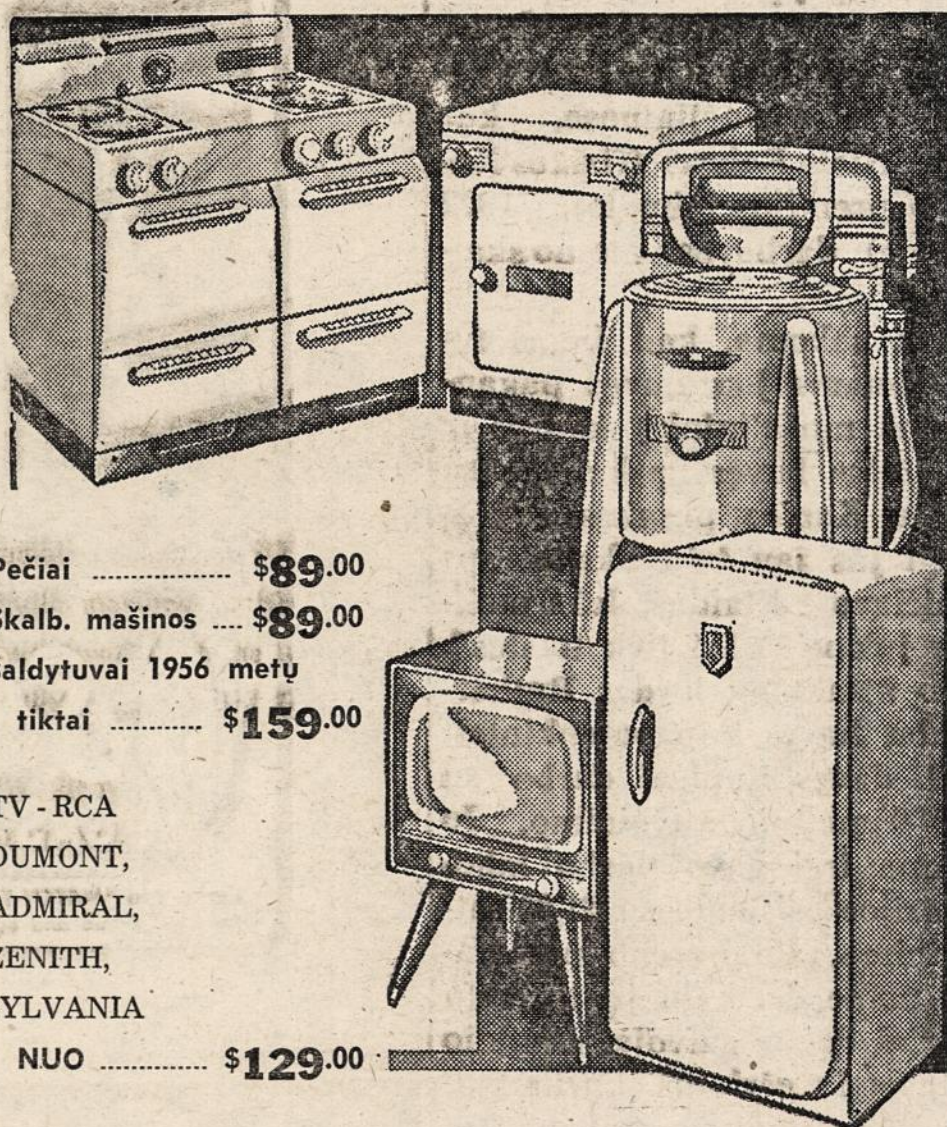
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Rakandų yra visur, bet naujausio stiliaus baldus, be sugadinimų, brokų — rasite pas mus. Kainos be užprašymo ir išmokėjimai be finansų kompanijų.

KIEKVIENAS PIRKĖJAS ŠI MĖNESI

GAUNA 14 DALIŲ IMPORTUOTĄ

KAVOS SERVIŽĄ DOVANAI

Pečiai \$89.00

Skalb. mašinos \$89.00

Šaldytuvai 1956 metų

tiktai \$159.00

TV - RCA

DUMONT,

ADMIRAL,

ZENITH,

SYLVANIA

NUO \$129.00

Išmokėjimai iki 2 metų. Visos prekės 1956 metų modelio.

SEKMADIENIAIS NESKAITOME TAKSŲ.

Gazo šildymo pečiai: Moore, Siegler ir kiti.

FURNITURE CENTER, I N C.

3224 So. Halsted Street

Victory 2-4226

VEDEJAS JUSTAS LIEPONIS

Atidaryta pirm., ketv. 9-9:30, kitomis dienomis 9-6. Sekmad. 10-5 val.

Žmogus, sukūręs sovietams vandenilio bombą

Prieš kurį laiką "Look" žurnale buvo išspausdintas labai įdomus straipsnis apie rusų mokslininką Kapicą. Čia paduodama to str. santrauka.

Prie Baikalo ežero, sovietinės buriaty-mongolų respublikos dykumose vieną 1953 m. pavasario dieną raudona pašvaistė kruvinai nudažė dangų ir didžiulė eksplozija sudrebino orą. Už maždaug 20 mylių nuo įvykio vietos stovėjo vidutinio ūgio, juodais nepaklusniais plaukais ir juodomis veriančiomis akimis vyras. Šiam vyrui įvykis nebuvo vien tik asmeniškasis triumfas, bet ir rezultatas britų ir amerikiečių 18 metų naivumo ir rusų veidmainiškumo. Tai buvo pirmosios sovietų pagamintos vandenilio bombos sprogiškas, o šis vyras — Piotr Kapica.

Aukštasis mokslas Anglijoje
Piotr Kapica, būdamas 31 metų amžiaus, vadinasi, prieš 28 metus, atvyko iš Rusijos į Angliją tęsti fizikos studijų. Kapica turėjo genialius gabumus šioje srityje ir, į ką tada niekas nekreipė per daug dėmesio, gana storai prikimštą piniginę. Pasikalbėjimuose jis buvo aštrus antikomunistas, nes buvo kilęs iš caro aristokratų šeimos; jo jauna žmona ir vienas vaikas buvo žuvo nuo bado, sekusį bolševikų revoliuciją. "Badas yra bolševikų ginklas", nekartą yra pasakęs Kapica savo draugams.

Kapica mokėjo įsigyti draugų. Lordas Rutherfordas, dabar kartais vadinamas atominės energijos tėvu, irgi buvo vienas iš jų. Lordas Rutherfordas ir parūpino jam darbą Trinity College, Cambridge vykusiuose tyrinėjimuose, kur jis ir Niels Bohras (fizikos Nobelio premijos laimėtojas 1922 metais) darbavosi atomo skaldyne.

Yra sakoma, kad šiems tyrinėjimams jau buvęs pakankamas mokslininkų kadras ir biudžetas buvęs apskaičiuotas, tačiau Kapica pasakęs: "Neįaugi jūs jau taip tiksliai apskaičiuavote išlaidas. Joks mokslas juk nėra iki tiek tikslus". Šiuo atsakymu lordas Rutherfordas buvęs taip patenkintas, kad davęs Kapicai darbo su \$2,500 metinio atlyginimo. Jo žmona irgi gavo darbo laboratorijos asistente su \$1,000 atlyginimo. Jie gyveno patogiai name, ir, kaip jų to meto svečiai dabar galvoja, naudojo valgius ir gėrimus, kurių kainos buvo kiek peraukštos tokioms algoms. Bet, negana to, Kapicos dar išsigalėjo kas metais padaryti vizitus į Rusiją, po kurių jie vėl saugiai ir užtikrintai grįždavo Anglijon. Jo vizitai užtrukdavo kartais vieną ar du, o 1929-1930 m. net 16 mėnesių.

Išvažiuodamas į Rusiją, jis visuomet sakydavo važiuojąs į

"mokslininkų konferencijas", nors jeigu kam būtų atėję į galvą patikrinti, būtų buvę atarsta, kad iš visų jo vizitų tik vieną kartą tokia konferencija tėra buvusi.

Krokodilas ant namo sienos

Kapicai sekėsi. Po kelių metų jis jau buvo žinomas kiekvienam pasaulio mokslininkui. 1930 metais jis darė bandymus su žemomis temperatūromis ir jam pasisekė sukurti vadinamą "absoliutaus nulio temperatūrą" (460°F žemiau nulio).

Kapica taip pat darė tik 9 un-

cijas tesveriančią turbiną, galinčią per minutę pagaminti 1 svarą skysto oro. Tyrinėdamas helijų, jis atrado, kad vadinamieji "šokantieji atomai" gali būti sustabdyti atitinkamai šį elementą atšaldžius. Tirpinant vandenilį, nitrogeną ir helijų, jam pasisekė tam reikalingą šaltį išgauti. Leisdamas stiprią elektros srovę per šaltas šių elementų mases, savo laboratorijoje jis išgaudavo sukrėtimus, panašius į mažus žemės drebėjimus.

Kada Kapica pasiskundė, kad savo darbui tinkamai išvystyti jam reikią geresnių mašinų ir laisvų rankų, Royal Society davė jam \$2,500,000, kuriuos jis galėjo sunaudoti kaip

tinkamas.

Už šiuos pinigus Kapica pasistatė Mond laboratoriją. Skulptorius Eric Gill buvo pakviestas ant šios laboratorijos fasado išraižyti krokodilo su plačiai išžiotais nasrais figūrą. Dėl krokodilo jis taip pasiaiškino: "Mano mokslas yra panašus į krokodilą. Krokodilas negali pasukti savo galvos į užpakalį. Kaip ir mokslas, jis turi eiti visą laiką pirmyn, plačiai atidarytais nasrais.

Laiškas pasirašytas paties Stalino

Dabar, naujoje laboratorijoje, jis iširengė naują ciklotroną atomams bombarduoti. Pa-

(Nukelta į 7 psl.)

Now at

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

SIEGLER USES HEAT THAT'S 4 TIMES HOTTER OVER YOUR FLOORS!

Siegler is not a space heater that wastes heat up the chimney and on the ceiling forcing you to live in 1 or 2 rooms—

Siegler is not a central heating plant with expensive installations—

Siegler is a revolutionary method of **WARM FLOOR HEATING** . . . puts heat in every room WITHOUT COSTLY, DIRT COLLECTING PIPES & REGISTERS

Siegler THREE-IN-ONE HEATMAKER

Siegler captures the Top-of-the-Flame heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the 4 Times Hotter heat from the burner flame — pours it over your floors. Cuts gas bill tremendously

HEATS LIKE MAGIC even with the gas turned OFF

APPROVED BY AGA

Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM.

Siegler PATENTED AUTOMATIC GAS HEATERS

MONEY BACK GUARANTEE

make the 'MATCH-TEST'! It proves how Siegler pays for itself again and again with the fuel it saves!

SOLTIS

HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 WEST 51st STREET

HEMLOCK 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

skelbęs, kad rašysiąs seriją monografų apie fizikos mokslą, jis gavo daug vertingos mokslinės medžiagos iš tokių garsių pasaulinio masto mokslininkų, kaip Hans Bethe iš Cornell, daug prisidėjusio prie vandenilio bombos pagaminimo Amerikoje, iš italų mokslininko Fermi, vokiečių Meitner ir Frisch, kurie vėliau perspėjo pasaulį, kad vokiečiai jau greitai pasigamins atominę bombą; iš Einsteino, Millikan, Rutherfordo ir Bohro. Bet, gavęs minėtą medžiagą, jis nieko svarbesnio neišspausdino.

Daugelį kartų draugai jį ragino pasidaryti D. Britanijos piliečiu, kad nesusidarytų sunkumų vieną kartą grįžti Anglijo iš jo nuolatinių kelionių į Rusiją. Jis pristatė laišką, pasirašytą paties Stalino, garantuojantį, kad jo elgesys bus saugus.

Vieną 1934 m. dieną Kapica su žmona vėl išvažiavo į Rusiją, palikęs du savo vaikus Anglijos kolegijose. Šį kartą jis jau nebesugrįžo.

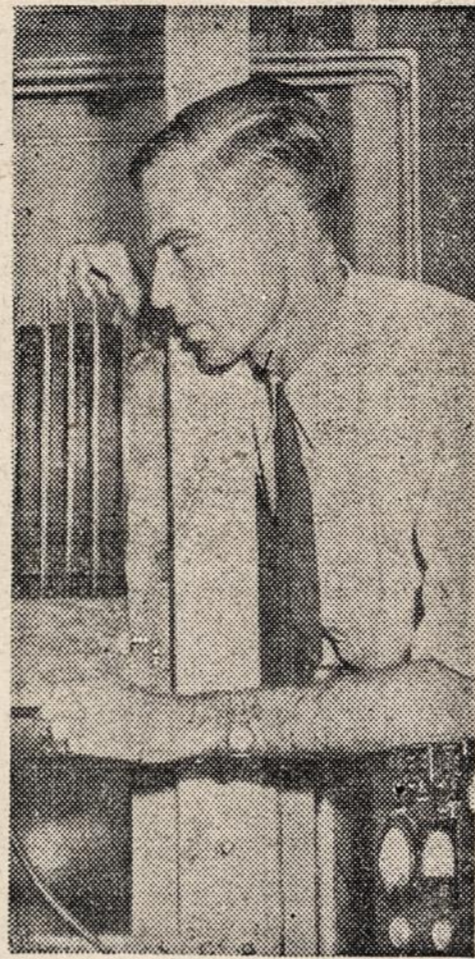
\$2,500,000 vertės įrengimai už \$50,000

Draugas, pas kurį Kapica paliko savo vaikus, pradėjo jo negrįžimu rūpintis ir visur apie jį teirautis. Į Maskvą buvo siunčiamos telegramos, bet atsakymo nesulaukta. Viso pasaulio mokslininkai susirūpino, nes Kapica buvo persvarbus asmuo, kad jam būtų leista dingti be pėdsakų. Buvo išjudintos JAV ir Prancūzijos vyriausybės, ir jos parašė Sovietams protestą, kad mokslinių tyrinėjimų laisvės vardu Kapica būtų sugražintas savo draugams ir mokslui.

Pagaliumi Sovietų ambasada Londone išdavė maždaug tokio turinio pranešimą:

"Tautinės ekonomijos išsivystymo SSSR pasėkoje, kad ir didelio turimo skaičiaus mokslininkų nepakanka ir dėl to Sovietų valdžia rado reikalinga į šį darbą įtraukti ir savo mokslininkus, iki tol dirbusius užsieniuose."

"Dr. Kapica priklauso šiai kategorijai. Mokslų Akademija paskyrė jį naujojo fizikos tyrinėjimų instituto direktorium. Šį institutą sovietų valdžia jam pastatė, investuodama dideles sumas pastatams ir įrengimams, pačiam Dr. Kapicai prižiūrint, pagal jo rei-

UNITED PRESS-NAUJIENŲ Photo Amerikietis mokslininkas Willis Lamb (viršuje) iš Stanford universiteto pasidalino 1955 m. Nobelio premija už atominius tyrinėjimus su kitu amerikiečiu mokslininku Polykarp Kusch iš Columbia universiteto.

kalavimus ir pageidavimus.

"Kiek liečia jo asmeninį gyvenimą, jis yra patogiai įsikūręs ir gauna gerą atlyginimą".

Kiek vėliau lordas Rutherfordas pareiškė: "Nereikia laukios vaizduotės, kad suprasti, kokia skausminga yra Dr. Ka-

picos pozicija, žinant, kad čia Cambridge, jis buvo bebaigių eksperimentus, kuriems taip ilgai ruošėsi ir kuriais jis visai su pagrindu tikėjosi atidengti naujų dalykų apie medžiagų savybes". Tuo pačiu metu lordas taipgi pasiuntė Kapicai savo portretą, kuris ir dabar kabo jo darbo kambaryje, Maskvos Institute. Pats lordas Rutherfordas mirė 1937 metais savo proteguojamojo daugiau nepamatęs.

Prieš mirtį tačiau lordas Rutherfordas gavo iš Kapicos laišką, kuriame jis buvo prašomas dviejų dalykų: vaikų ir Mond laboratorijos įrengimų. "Jeigu aš šių dalykų negausiu, mano gyvenimas yra baigtas", rašė Kapica.

Vaikus britų valdžia tuojau lėktuvu pasiuntė. Vėliau Mokslinių ir Industrinių Tyrinėjimų Departamentas, nieko neįtardamas, surinko iš Mond laboratorijos visus įrengimus, mašinerijas, braižinius ir dokumentus, viso apie 5,000 tonų (\$2,500,000 vertės) ir pardavė Sovietų valdžiai tik už \$50,000. Visa tai Kapica perkėlė į savo naująjį Rusijos Fizinių Tyrinėjimų Institutą.

(Tęsinys 8-am pusl.)

BEE JAY STORES

Presents
AN EVEN FINER
REMINGTON
THE **60** DELUXE

A MASTER BARBER IN THE PALM OF YOUR HAND

Never before have we offered a shaving instrument to compare with this new Remington 60 DeLuxe! Never before has it been possible to remove whiskers so quickly, so smoothly, so easily! It's the shaver designed for the man who demands perfection. Beautifully styled... beautifully machined... beautifully gift packaged in rich black, trimmed with golden chrome. And when it comes to performance, this Remington 60 DeLuxe is well nigh unbelievable. It has the greatest live cutting surface ever put on a shaver, so whiskers just melt away t the lightest touch. Shaving heads are mounted

on the famous Remington Contour principle to get into those hard-to-reach spots which other shavers can't touch. Drop in at our store today and see for yourself why we say the new Remington 60 DeLuxe is the finest electric shaver ever made.

FREE 14-DAY TRIAL — \$7.50 TRADE-IN
EASY CREDIT TERMS

BEE JAY STORES

15 West Hubbard Street

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Whitehall 4-3253

Lengviausias medis pasauly

Laukinių vakarų smuklėje verda gyvenimas. Plačiabrylėm skrybelėm barzdotti vyrai su ant plačių diržų užkartais sunkiais naganais statinėmis geria nevalytą degtinę, triukšmingai lošia kauliukais ir beveik sudilusiomis kortomis. Rūstaus veido žmogėnas prie baro verčia kelintą kaušą nevalytos ir iš po plačių brylių mėto žaibus. Aiškiai matosi — geru nesibaigs.

Pro triukšmaujančią minią prasiuria šerifas iki baro. Ant jo krūtinės spindi penkių svarų žvaigždė.

— Ar nesu gi aš tau nekarta sakęs nesimaišyti mūsų dora-me mieste, Pančo. Dabar man reikės tave su...

Banditas Pančo staigiu judesiu atgalia ranka griebia stalą, kuris už sekundės šipuliais subyra į šerifo galvą. Herjus-šerifas nusipurto, bet nesukrinta. Šalia stovinti masyvi kėdė sekančią sekundę sutrupa ant Pančo galvos. Ir tai tik pradžia. Dabar sujunda smuklė: skraido kėdės ir stalai, linksta sienos, o galvos pasilieka sveikos, lyg būtų geležinės.

Iš tikrųjų laukinių vakarų ar kitokių nuotykių filmų herojai turėtų turėti gana storas galvas kaušus. Tačiau tas nebūtina, nes į jų galvas trupinami baldai yra specialiai filmos studijų staliaus suklijuoti ir padaryti iš lengviausio pasaulyje balsa medžio. To medžio, iš kurio paprastai daromi lėktuvų modeliai.

Lengvesnis už korką

Balsa medis yra dvigubai lengvesnis už korką ir turi daug didesnę struktūrinę jėgą. Filmose balsa plytos vartojamos namams statyti, kada sienos turi užgriūti aktorius. Cirkų klounai iš šio medžio padarytais įrankiais irgi daužo viens kito galvas be didesnio pavojaus. Vien tik Paramount filmų studija suvartoja balsos 5,000 pėdų per metus.

Balsa medis auga daugelyje Pietų ir Vidurio Amerikos valstybių, bet daugiausia jo eksportuojama iš Ekvadoro. Per pirmuosius 6 mėnesius balsa medis užauga 12 pėdų; per 10 metų jis užauga 90 pėdų aukščio ir turi 14 colių diametrą.

Ant šakų išauga dideli taurės formos dramblio kaulo baltumo žiedai, iš kurių užsi-mezga sviedinio formos vaisius, praskleidžias daugybę su šilkiniais pūkeliais sėklų. Sėklos primena medvilnės medelių sėklas. Iš jų naujos atžalos suželia beveik kaip žolė, tik kelių colių atstumu vienas nuo kito. Šios atžalos dažnai turi būti nudeginamos, kad paliktų pakankamai vietos kitiems medžiams išaugti sveikiems ir stipriems.

Kon-Tiki plaustas iš balsa medžio

Kada ispanų konkvistadoras Francisco Pizarro prieš 500 metų atplaukė į Ameriką, jis pastebėjo vietinius gyventojus

naudojant didžiulius plaustus, kurie plaukiojo labai panašiai į laivus. Vėliau paaiškėjo, kad tie plaustai buvo pagaminti iš balsa medžio. Ispanų kalboj plaustas ir vadinamas balsa.

Thor Heyerdahl vartojo balsa medį savo garsiajam Kon-Tiki plaustui, kuriuo jis perplaukė Ramųjį vandenyną. Savo to paties vardo knygoje Heyerdahl pasakoja, kaip jis džunglėse ieškojo 12 didžiulių balsa rąstų, kurie turėtų po 3 pėdas diametro. Jis pats bandė tuos medžius nukirsti, bet pastebėjo, kad jo kirvis atšokdavo. Vietiniai medžiakirčiai tam tikslui vartoja specialius kirvius — mačetes.

Žalias balsa medis yra gana sunkus, nes savo sudėtyje turi 70-80% vandens. Žalio balsa medžio kubinė pėda sveria 25 svarus, tuo tarpu kaip išdžiovinto tik 6-10 sv. Vidutiniam žaliajam rąstui išvilkti iš girios reikia dviejų jaučių. Piūklui piaustant tokį rąstą vanduo iš jo trykšta kaip iš kempinės.

Balsa medis paprastai supiaustomas į gana smulkius gabalus, nes turi labai daug defektų. Apie 25% tenka išmesti prieš siunčiant medžiagą į prekyvietes.

Iškilo po Pirmojo Pasaulinio karo

Nors kartą išdžiovintas balsa medis irgi sugeria atitinkamą kiekį vandens, bet toli gražu ne tiek, kiek jo turi būdamas šviežiai nukirstas. Ilgą laiką balsa tebuvo vartojamas tik sieliams ir gelbėjimosi diržams, bet Pirmojo Pasaulinio karo metu, kada korkos medžio ištekliai labai sumažėjo, o jo paklausa buvo didelė, balsa daugelyje atvejų pavadavo korką; buvo atrasta ir naujų tikslų, kuriems šis medis galėjo būti panaudotas.

Iš modelinių lėktuvų pramonėje sunaudojamos medžiagos balsa sudaro net 75%. Antrojo karo metu balsa medžio paklausa buvo ypatingai didelė ir turėjo pirmenybę prieš daugelį kitų importuojamų medžiagų. 1943 m. buvo importuota net 36 milijonai pėdų balsos. Kiekvienas karo laivas turėjo po kelis balsos medžio plaustus, nes šie neskęsta, kad ir kulų sušaudyti.

Angliško "moskito" tipo bombonešio sparnai buvo užpildyti balsa medžiu. Panašioms tikslams balsa vartojamas ir šiandien. Balsa medis sudaro puikiausią insuliaciją prieš karštį, šaltį, vibraciją ir elektrą. Taipgi dažnai vartojamas žaislų gamyboje, reklamos pramonėje, dirbtinių žmogaus kūno dalių gamyboje ir kitur. Taigi balsa medis, kurį drąsiai galime pavadinti lengvumo čempionu, ne tik gelbsti aktorių ir jūrininkų gyvybes, bet padeda žmogui ir daugely kitų atvejų. — at.

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, NOVEMBER 5, 1955

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.

2555 WEST 47th STREET LAFayette 3-1083
B. R. Pietkiewicz, prez.; E. R. Pietkiewicz, sekr. ir advokatas
Mokame aukštus dividendus. Kešiuojame čekius. Parduodame ir išperkame valstybės bonus. Taupytojams patarnavimai veltui.
ATIDARYKITE SĄSKAITĄ ŠIANDIEN. — APDRAUSTA IKI \$10,000.
Darbo valandos: pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 8 val. vakaro; antradienį ir penktadienį nuo 9 iki 5; trečiadienį uždaryta, o šeštadienį nuo 9 val. iki vidudienio.

Žieminis išpardavimas

DRABUŽIŲ, BALTINIŲ, PATALYNĖS, RANKŠLUOSČIŲ

PIGIAU KAIP KITUR LIETUVIŠKOJE KRAUTUVEJE

Joseph's Dry Goods Store

3218 So. Halsted Street

DIDELIS PASIRINKIMAS VYRAMS, MOTERIMS IR VAIKAMS: marškinių, kojinių, nosinių, darbo kelnų; suknelių, škarėlių, baltinių; antklodžių, paklodžių, užvalkalų ir kitko.

Lietuvių Taupymo ir Skolinimo Bendrovių Lygos Nariai

kuriuose kiekvieno santaupos yra apdraustos iki \$10,000.00, o namų paskolos duodamos lengvomis sąlygomis.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.

6234 SOUTH WESTERN AVE. CHICAGO 36, ILLINOIS

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.

2555 WEST 47th STREET CHICAGO 32, ILLINOIS

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.

3430 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.

1800 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

Persiuntimai į Lietuvą

ATDARA NUO PIRMADIENIO IKI PENKTADIENIO

9:00 ryto iki 4:30 po pietų.

Siuntiniai priimami TIKTAI SUSITARUS.
Pirm atvykstant telefonuokit dėl susitarimo.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SOUTH STATE STREET, CHICAGO 4

Telefonas: WAbash 2-9354

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsifirkinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1010
Telefonas CEntal 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Mirė žymusis intelektualas Jose Ortega

Šių metų spalio 18 d. Madride mirė žymusis ispanų rašytojas ir filosofas Jose Ortega y Gasset, sulaukęs 72 metų amžiaus. Nežiūrint to, kad įsigalėjęs Ispanijoje Franco režimui Ortega buvo pasitraukęs iš aktyvaus visuomeninio gyvenimo, jo mirtis bus ypatingai jaučiama liberališkųjų Europos intelektualų sluoksniuose.

21 metų daktaras

Jose Ortega gimė Madride 1883 m. įtakingo to meto Ispanijos laikraščio "El Imparcial" leidėjo Jose Ortega y Munilla šeimoje, kaip jis patį mėgdavo išsireikšti, "ant spaustuvės mašinos". Jau besimokydamas jėzuitų mokyklose, buvo pastebėtas, kaip peranksti subrandęs, nepaprastos atminties vaikas. Gi būdamas 21 metų amžiaus, Jose Ortega Madrido universitete jau įsigijo daktaro laipsnį.

Vėliau studijavo įvairiuose Vokietijos universitetuose. Kai susilaukė 25 metų, Madrido universiteto buvo pakviestas metafizikos profesorium. Buvo ne tik geras mokytojas, bet ir rašytojas, gabus žurnalistas bei politikas. Dar jaunystėje įkūrė 2 intelektualinius žurnalus: "Faro" (1908) ir "Europa" (1911).

J. Ortega aktyviai dalyvavo monarchijos nuvertime Ispanijoje. Po to pats suorganizavo intelektualų partiją, pavadintą Lyga respublikos tarnybai. Jis daug prisidėjo prie 1931 metų konstitucijos sukūrimo, nors vėliau ir respublika neišvengė jo aštrios kritikos.

Prasidėjus Ispanijos pilietiniam karui, Ortega pasitraukė į egzilę ir įgijo didelį populiarumą Portugalijoje ir Pietų Amerikos valstybėse.

Pirmoji jo knyga, susilaukusi tiek gausios kritikos, tiek plataus pripažinimo, buvo "Benugarkaulinė Ispanija". Ji buvo išspausdinta 1922 metais.

"Grynasis humanistas"

Šio mažo ūgio, bet didelės energijos mąstytojo įtikinanti intelektualinė jėga patraukė daug šviesuolių. Kada, 1949 m., baigęs egzilę, grįžo Madridan užimti postą Institute of Humanities, visų buvo su džiaugsmu sutiktas ir iš karto vėl pasidarė populiarus. Tačiau nuo pat sugrįžimo iki mirties jo santykius su diktatoriumi Franco galima pavadinti "ginkluotos taikos" stoviu.

Savo tautiečio Salvador de Madariaga jis apibūdinamas kaip "grynasis humanistas, stipriai paveiktas tuometinės vokiškos neokantizmo srovės". Jose Ortega kartu su Miguel de Unamuno suformavo moderniąją ispanų filosofiją.

Lankydamasis Goethe's 200 metų mirties sukaktuvių minėjime Aspen, Colo., JAV, 1949 metais, jis išreiškė savo viltis, kad Europa išsilaikys su Amerikos dvasine pagalba. Kalbėdamas apie sielos ieškojimo reikalingumą dabartinėje civi-

lizacijoje Ortega ta pačia proga pasakė:

"Neatmenu, kad betkokia žinoma civilizacija būtų sudužusi į abejonių ataką... Civilizacijos miršta nuo savo tradicinių įsitikinimų sukaulėjimo, nuo savo įsitikinimų arterijų sklerozės (sukalkėjimo)".

"Išrinktosios mažumos" teorija

Nors Jose Ortega buvo dažnai karčiai kritikuojamas tų, kuriais jis tikėjo ir liberaliai interpretuojamas tų, į kuriuos jis nedėjo jokių vilčių, patį visą laiką pasiliko žmogumi, kuris žinojo, ką kalbėjo. Jo teorija, kad bendruomenės turėtų būti valdomos intelektualų šviesuolių mažumos, o ne masių nuomonės, dažnam atrodė palanki fašistiniam tikslams, nors jis pats niekada į šią pusę nelinko.

Jose Ortega paradoksiškumą paaikšina sakiny iš jo vienos iš populiariausių knygų "Masių sukilimas":

"Kada kalbama apie 'išrinktąją mažumą', piktos valios žmonės paprastai iškraipo šio išsireiškimo mintį, dėdamiesi nežina, kad rinktinis žmogus nėra apmaudingas asmuo, galvojęs, kad jis yra pranašesnis už kitus, bet žmogus, kuris iš savęs reikalauja daugiau, negu kiti".

Ten pat Ortega aiškina, kad tokių aukštesnių žmonių galima rasti visose socialinėse klasėse ir kad jis skirstas pačius žmones, o ne visuomenę. Iš tikrųjų, kaip jau minėta, pats Ortega aktyviai priešinosi karaliaus Alfonso XIII režimui ir prisidėjo prie jo nuvertimo, padėjo sukurti respublikos konstituciją ir savanoriškai pasitraukė dvykai metų į egzilę, diktatoriaus Franco režimui prasidėjus.

Jose Ortega y Gasset nenuilstamai propagavo Ispanijos sueuropinimą ir griežtai priešinosi izoliacionistams, galvojančiams, kad Ispanija turi laikytis nuošaliai nuo tarptautinių, tiek politinių, tiek intelektualinių įvykių.

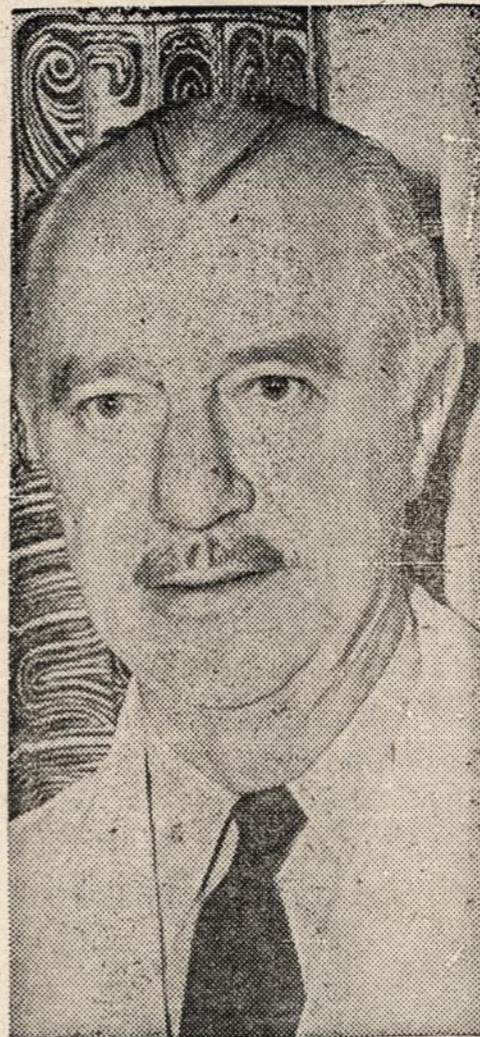
Ortega taipgi savo laiku buvo graikų kalbos profesorius ir rektorius Salamankos universitete, leido įtakingą žurnalą "Revista de Occidente", o respublikos laikais (1931-36) buvo net ispaniškojo parlamento narys. Be jau minėtų jo parašytų knygų, plačiau žinomos yra "Istorijos filosofijos linkme", "Santauka ir laisvė", "Meno humanizmas" ir "Modernioji tema". *ata*

Anglų Kalbos Pamokos

K. KALNĖNAS
6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
(3-čias augštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.)
Duoda tremtyns prieš karą baigęs Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.
VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

Skaitykite "N-nas"

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 5, 1955

UNITED PRESS-NAUJIENŲ Photo
Dr. Vincent DuVigneaud (viršuj) iš Cornell universiteto laimėjo 1955 metų chemijos Nobelio premiją už atradimą proceso sinteti- niams hormonams pagaminti.

SKIRTINGAS DOVYDO AMŽIUS

Jaunas kunigas moterų klubui skaito paskaitą iš senojo testamento. Po paskaitos jis pasiteirauja, ar nėra klausimų. Atsistoja jauna ponija.

— Man taip ir liko neaišku, kokio gi amžiaus buvo karalius Dovydas?

Kunigas valandėlei sumišta, bet greitai susigriebia:

— O kokį laikotarpį jūs turite galvoj, ponija? Dovydas buvo skirtingo amžiaus skirtingais laikotarpiais, žinote...

— O! Tokia mintis man niekada neatėjo į galvą, — sumurma atsakymu matomai patenkinta ponija.

DAube 6-6887
DAINA
TELEVISION
PARDAVIMAS-TAISYMAS
3130S. HALSTED

AUTO TAIŠYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Firestone padangos, baterijos ir automobiliams dalys

1934 W. 59th Street Tel.: GROvenill 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

Lietuviški Atvirukai

tinka įvairiausiems sveikinimams pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą.

10 atvirukų ir 10 vokų

kainuoja \$1.00

Kanadoje \$1.50.

KALĖDOMS TURĖS PUKIŲ ATVIRUKŲ.

Užsakymus su pinigais siųskite:

ELLEN PUTRIS
1808 So. 49th Ave.
CICERO 50, ILL.

Get the Gas Heater backed by \$38,342,000 of heater experience

as different from ordinary heaters as TV is from Radio!

JOS. F. BUDRIK, Inc.
3241 So. Halsted Street
Tel.: CALumet 5-7237

Budriko Radio Valanda iš WHFC stoties — 1450 kilocycles — ketvirtadieniais nuo 6-tos iki 7-tos val. vakaro.

Imonė atdara pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9-iki 9:30 val. vakaro. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vakaro. Sekmad. nuo 10 iki 5 val. vak.

Aleksas Brinas

GENERAL CONTRACTOR

- Naujų namų statyba
- Namų remontavimas
- Vidaus įrengimai
- Garažų statyba

20 metų patyrimas
Greitas ir sąžiningas darbas

4339 S. Hermitage Ave.

FR 6-3922 LA 3-9719

MISS ELLEN PUTRIS atviruko pavyzdys.

Dr. Vanda Sruogienė

Tėvynės Mylėtojų Draugijos Centro Valdyba leidžia ir baigia spausdinti Dr. V. Sruogienės parašytą Lietuvos istoriją. Knyga bus apie 900 psl. ir iki šiol jau surinkta bei sulaužyta 600 psl. Didesnioji dalis jų jau išspausdinta. Šiuo metu telkiamos lėšos šio monumentalinio veikalo išleidimo nemažoms išlaidoms padengti. Maloniai kviečiami į talką garbės prenumeratoriai, kurie šį svarbų darbą iš anksto bent dešimčia dolerių paremtų. Šiam reikalui rengiami pobūviai su menine programa ir šokiais. Patriotingoji lietuvių visuomenė maloniai kviečiama didžiojo tautininko talkon. Šia proga pravartu paskelbti bent trumpų žinių apie svarbiosios knygos autorę Dr. Vandą Daugirdaitę-Sruogienę.

* * *

Gimė 1899 m. rugpiūčio 4 d. Kazimiero ir Jadvygos Paulavičiūtės — Daugirdų šeimoje Piatigorsko mieste, Kaukaze. K. Daugirdas už "Ausros" skaitymą buvo pašalintas iš šiaulių gimnazijos 8-sios klasės ir baigęs veterinarijos gydytojo mokslus, negalėjo Lietuvoje darbo gauti ir priverttas buvo apsigyventi Kaukaze. Motina mirė 1912 m., palikusi Vandą prie tėvo vos 13 metų. Tėvas tarnybos reikalais buvo kilnojamas į įvairius miestus, daugiausia Ukrainoje. Su tėvu gyveno ir Vandutė. 1916 m. čia ir baigė gimnaziją. Rudeniop įstojo Komercijos Institutą, Maskvoje. Pasinėrė lietuvių studentų veikloje. Artimiausioji draugystė rišosi su Tadu Petkevičium, Baliu Sruoga, Maryte Nemeikšaitė, Čiurlionytėmis ir visa Maskvos studentų draugyste. Kilus revoliucijai, atsidūrė Ukrainoje. Išgyveno visą Skoropadskio istoriją. Suirutei besiplečiant kartu su savo pussesere Laucevičiūte sutarė vykti Lietuvon. Prisišliejo prie lietuvių karių bataliono Rovne ir jau 1918 m. rugpiūčio mėn. atsidūrė Vilniuje. Rudeniop buvo paskirta prancūzų kalbos mokytoja šiaulių gimnazijoje. Vėliau teko dėstyti ir istoriją.

Lietuvos valstybei besikuriant, 1919 m. vasarą atsidūrė Kaune. Čia dirbo Spaudos Biure kaip Balio Sruogos sekretorė, korespondentė. Paskendo svarbiuose raštinės ir informacijos darbuose. Konferavo su žymiaisiais to laiko mūsų valstybininkais, svetimų valstybių atstovais, misijų nariais. Rinkdavo žinias spaudai. Organizuodavo politinius pasikalbėjimus. Nežiūrint svarbiųjų darbų, vis rūpėjo pradėtuosius aukštuosius mokslus baigti.

1921 m. rudenį išvyko Vokietijon mokyti. Balys Sruoga nuvažiavo į Muncheną, Faustas Kirša, Vanda Daugirdaitė ir Laucevičiūtė — į Berlyną. Prasidėjo rimtos istorijos mokslų studijos pas garsiuosius mokslininkus — profesorius: —

Eduardą Mayerį, Meineke, Kosiną, A. Bruecknerį, Otto Hoe-

tschą, Haepke, Sternfeldą ir kitus. Greta klausė filosofijos ir psichologijos paskaitų pas profesorių Wolfgang Koehlerį, kuris dabar JAV-bėse laikomas pasauline garsenybe, profesorių Ed. Sprangerį, Stumpfą, grūstis prof. Sombarto paskaitose. Mokslinius darbus ji ruošdavo valstybinėje Berlyno bibliotekoje.

1923 m. pabaigoj dėl įvykių Klaipėdos krašte buvo atimtas vokiečių valdžios leidimas studijuoti valst. Berlyno universitete. Nors šios studijos nebuvo lengvos. Teko gyventi už \$5.00 per mėnesį. Juos gaudavo iš Lietuvos Švietimo Ministerijos už vertimą iš prancūzų į lietuvių kalbą graikų literatūros istorijos (Ceoiset). Kasdien reikėjo dirbti bent po 4 val., kad kiekvieną mėnesį būtų galima pristatyti šviet. Ministerijai po du spaudos lankus, kas sutartyje buvo numatyta. Sutartį ištesėjo. Šitokią šviet. M-jos paramą Vandos Daugirdaitės studijoms finansuoti maloniai parūpino prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

1924 m. kovo mėn. ištekojo už Balio Sruogos, kuris ką tik buvo grįžęs iš Miuncheno su filosofijos daktaro diplomu. Įstojo į Vytauto Didžiojo Universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą, kurį baigė 1928 metais. Čia gilinosi Lietuvos istorijos dalykuose, išigilinusi į profesorių Igno Jonyno ir Vaclovo Biržiškos kursus. Studijavo dar pas profesorius Joną Yčą, Augustiną Janulaitį, Eduardą Volterį, Gronskį, L. Karšaviną. Teko išmokti lotynų kalbą, laikyti egzaminus iš lenkų, rusų kalbų, išėiti senojo slavų rašto paleografijos kursą. Diplomini darbą parašė tema "Žemaičio bajoro ūkis pirmoje XIX-jo amžiaus pusėje", kuriam prof. A. Janulaičio patarimu panaudojo savosios tėviškės dvarelio senuosius dokumentus. Darbas apie 100 psl. išspausdintas žurnale "Praeitis".

1928 m. Kauno III-je gimnazijoje pradėjo istorijos mokytojos darbą. 1933 m. šios gimnazijos inspektore. 1939 m. gruodžio 1 d. buvo perkelta į Vilnių. Per vienuoliką metų buvo pedagoginio žurnalo "Motina ir Vaikas" redakcijos narė, Lietuvos Vaiko Draugijos, Lietuvos istorikų Draugijos narė, bendradarbiavo Lietuviškoje Enciklopedijoje ir rašinėdavo Lietuvos istorijos skyriuje, bendradarbiavo lietuvių spaudoj, parašė žemesniosioms gimnazijų klasėms istorijos vadovėlį ir chrestomatiją. Talkino savo vyrui Baliui Sruogai istorines dramas berašant. Dėstė Vaikų darželių auklėtojų kursuose, Motinos mokyklose ir t. t.

Nuo 1939 m. gruodžio pradžios iki 1944 m. liepos 1 d. buvo Vilniaus mergaičių IV-sios gimnazijos su lenkų dėstomąja kalba, o vėliau Kunigaikštienės Birutės gimnazijos direktorė.

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, NOVEMBER 5, 1955

Nuo 1945 m. vasaros dirbo Vakarų Vokietijoje veikiančiame Lietuvos Raudonajam Kryžiuje, kaip sekretorė Anglų zonoje. Dėstė Detmoldo lietuvių gimnazijoje, organizavo ir vadovavo vaikų darželių auklėtojų kursuose. 1946 m. rudenį įstojo doktorantė į Bonnos universitetą, specializuodamasi istorijoje, ypač ūkio klausimais. 1948 m. gerai išlaikė egzaminus ir įgijo filosofijos daktaro laipsnį.

1949 m. antrojo pusėj atvyko į JAV-bes. Praėjo šlavėjos, virėjos ir Armouro laboratorijos ofiso raštininkės darbus. Neatsargiam ir negailestingam automobilio vairuotojui sutriuškinius koją, likosi ilgesniam laikui be darbo. Pagaliau, Tėvynės Mylėtojų D-jos pirm. p. Mykolas Vaidyla teikėsi aplankyti ir po trumpu žodžių užsakė parašyti Lietuvos istoriją. Kiek sustiprėjus, pasinėrė naujame kelių metų darbe. Ištyrė daugybę Chicagos bibliotekų. Jų 18-je rado savo darbui geros medžiagos, net retų šaltinių ir plačios literatūros dešimčia kalbų. V. Sruogienė gerai moka lietuvių, rusų, lenkų, ukrainiečių, vokiečių, prancūzų, anglų, lotynų ir čekų kalbas. Metė kitus darbus į šalį ir per eilę metų savąjį darbą užbaigė.

Dr. V. Sruogienės tėvas a. a.

Kazimieras Daugirdas mirė 1946 m. Lietuvoje, 1947 m. ten mirė ir visus baisumus vokiečių koncentracijos stovykloje išgyvenęs vyras žymusis Lietuvos poetas bei dramaturgas a.a. Balys Sruoga. Artimų žmonių Lietuvoje nebeliko, bet Dr. V. Sruogienė gyventi gyvena troškimu sulaukti grįžimo Tėvynės dienos ir ten griuvėsiuose raustis bei ieškoti senovės liekanų, dirbti istorijos darbą... L. S.

PIGIAI IR SAUGIAI
PERKRAUSTAU
BALDUS
VIETOJE IR IS TOLIAU
K. EIDUKONIS

Turiu naują didelį sunkvežimį, specialius frankius ir apdraudas
6930 So. Taiman, Chicago 29, Ill.
Tel. GROvehill 6-7096

SAUGUS
BALDU
PERKRAUSTYMAS
iš arti ir toli
NAUJAS 1955 M. SPECIALUS
DIDELIS SUNKVEŽIMIS.
Pigus, sąžiningas patarnavimas
Saukite:
R. ŠERĖNAS
4546 SO. WOOD STREET
Chicago 9, Ill. Tel.: VI 7-2972

Sutvarkykite Laiku Savo Automobilį
COMPLETE AUTO SERVICE
4542-44 SO. WESTERN AVENUE Tel.: CLiffside 4-0079
Sav. Stasys Dapkus, prityres mechanikas turis moderniausias įrengimus, gerai ir nebrangiai pataiso karoseriją ir nudažo taip pat sureguliuoja motorą, kad tau piau naudotų benzina ir alyva. Jis šioje srity dirba nuo 1936 m., taip kad jo darbu būsite patenkinti. Namų tel.: WA 5-7580.

JUOZAS GRABAU
LICENSED
REAL ESTATE BROKER

Patyręs nekilnojamo turto pirkimo pardavimo tarpininkas. Namų pirkimo ar pardavimo atveju patartina kreiptis į savo tautietį. Būsime patenkinti sąžininga ir rūpestinga paslauga.

227 Bedford Avenue Brooklyn 11, N. Y.
STagg 2-7524

GIFT PARCELS TO LITHUANIA
AND ALL OTHER COUNTRIES

Food products, new and used clothing, textiles, shoes and drugs mailed express and insured. Low prices. All custom duties paid here. Mailed in orders given immediate consideration. Drugs are sent by air mail.
Ask for price lists.

SYLVANIA TRADING CO.
200 Second Ave., New York 3, N. Y. Tel.: GRamercy 7-5681
Open every day from 9 to 6. Saturdays from 9 to 4.

BUICK'AS
LIETUVIŠKAS
AUTOMOBILIS

Anglo žvilgsnis į ateitį

Šiandieninės Anglijos 93,053 kvadratinį mylių plote gyvena per 50,000,000 gyventojų. Gamtos turtai, palyginti, gana negausūs, taigi gyventojai kartkartėmis turi gerokai susiveržti diržus. Iš kitos pusės, JAV 2,977,128 kv. mylių plote gyvena beveik 163,000,000 žmonių, gamtos apdovantų beveik visais galimais turtais. Nuo sukratų sviesto, javų ir kitokių žemės ūkio produktų lūžta valdžios sandėliai. Bet kai neperseniausiai garsusis Gallup institutas pravedė abiejuose šiuose kraštuose gyventojų apklausinėjimą, tai į klausimą: "Ar manote, kad ateities gyvenimas bendrai vis gerės, ar kada nors ims blogėti?", tik 42% amerikiečių atsakė "gerės", gi anglių net 48%.

Anglų viešosios opinijos instituto direktorius Dr. Henry Durant "Scope Annual Review" žurnale bando ieškoti priežasčių, dėl kurių anglai yra optimistiškesni už amerikiečius ateitį liečiančiais klausimais, ir randa, kad tos priežastys nėra visai sveikos.

Anglai ir "hindustanai"

Per 350 metų Anglija buvo viena iš svarbiausių pasaulyje vadovaujančių valstybių. Iš kartos į kartą Anglijos sūnūs ir dukterys buvo auklėjami tokioje dvasioje, kad Anglijos pareiga yra vadovauti kitoms, mažiau likimo palaimintoms, tautoms. Per šimtmečius įsikalbėjus sau tokią tiesiog Dievo įkvėptą misiją, nėra taip lengva vėliau ją pamiršti.

Žymiausias anglų charakterio bruožas visada buvo kosmopolitizmo ir apsirubežavimo mišinys. Apie kitus žmones jie sprendė pagal tą, kiek jie panašūs ar skirtingi nuo vidutinio anglo. Pasaulis buvo padalintas į dvi dalis: "angliškąjį" ir "likusį". Pasakojama, kad vienas neseniai pasimiręs anglų lordas, atsidūręs bet kuriame užsienio krašte, turėjo įprotį kiekvieną geležinkelio porterį šaukti "hindustanu".

Laikai keičiasi

Du paskutiniai pasauliniai karai gerokai apkarpė anglų vadovavimo poziciją ne tik politinėje, bet ir pramonės srityje. Tai pripažino ir žymus anglų politikas Winston Churchill, kuris viena proga praėjusio karo metu pavadino save "Roosevelto leitenantu".

Angliškosios dominijos dabar jau yra ne tik lygūs partneriai, bet kai kuriose srityse net pralenkia savo senąjį kilmės kraštą. Tolimesnė jų laikysena priklausys nuo jų pačių, kaip kad nuo suaugusių vaikų priklauso tai, kiek jie nori padėti savo senstančiai motinai.

Viso šito akivaizdoje naujieji anglų ekonomistai dabar galvoja daug blaiviau. Jie žino, kad norint patiems užtikrinti savo ateitį be kitų pagalbų, reikia nuolat kelti produktyvumą.

Dr. Henry Durant pripažįsta, kad anglų pramonės istorijoje visą laiką buvusi per gili praraja tarp vadinamosios "administracinės" ir "darbo" klasės. Ir ne vien tik tai, bet ir pati pramonė nebuvo pakankamai respektuojama. Ir dabar dar tebėra gana gausinga žemės ūkiu besiverčiančių anglų grupė, kuri nori net tokiuose dokumentuose, kuriose ji tik pati teskaito, būti vadinama ne "ūkininkais", bet "ūkininkais-džentelmenais". Tokie asmenys raštinės ar fabriko darbo iš tolo kratosi.

Metas persiorientuoti

Minėtame straipsnyje Dr. Durant gana griežtai įspėja: "Mes neturime vietos džentelmenams, kaip kad šis žodis suprantamas senąja prasme. Tokių senų samprotavimų išnaikinimo procesas turi būti pradėtas mūsų mokyklose, kur kiekvienas pasikeitimas, bandęs griauti sieną tarp meno ir mokslo turi būti sutiktas su džiaugsmu. Švietimas turi būti nukreiptas ne vien tik į gyvenimo meną, bet ir į meną užsibrbti pragyvenimui".

Užuot kėlus abstrakčius mokslus, dėl kurių svarbumo autorius irgi nesiginčija, jis ragina atkreipti tinkamą dėmesį į technologiją. Senovės graikų aristokratija, kurios raštai su tokiu pasišventimu studijuojami Anglijos aukštosiose mokyklose, savo tarpan nenorėdavo įsileisti net skulptorių, nes jie juk dirbo rankomis. Gi sėmingas amerikietis pramonininkas, atvažiavęs į Londoną, pareiškia: "Nė vieno savo darbininko ar tarnautojo neraginu dirbti sunkiau, negu kad aš pats".

Anglai turi daugiau praktikos ir sugebėjimų tiek tautinės, tiek tarptautinės politikos srityje, negu bet kuri kita pasaulio tauta. Prityrusių pramonės darbininkų skaičius Anglijoje irgi visuomet buvo didesnis, negu bet kurioje kitoje pasaulio valstybėje. Tai didžiausi istorijos anglams sukrauti turtai, kurių tinkamas panaudojimas priklauso nuo pačių anglių.

Dr. Durant nuomone, lygiai kaip karalienės Onos mirtis atžymi vienos epochos Anglijos istorijoje galą, taip su dabartine karaliene Elzbieta II šioje valstybėje turėtų prasidėti nauja tautinės istorijos epocha.

"Ar mūsų anūkai galės pasakyti 'Garbė, kuri priklausė Anglijai, tęsiasi ir toliau', šiaudien priklauso nuo kiekvieno iš mūsų", baigia straipsnį Dr. Durant. —at

GRADINSKAS

KRAUTUVĖ ir DIRBTUVĖ
Televizija, radijas, fonografai,
lempos, baterijos, antenos.
J. G. TELEVISION CO.
2512 WEST 47th STREET
Tel.: FRontier 6-1998

JUCUS SISTERS RESTAURANT

NAUJAI DABAR ATIDARYTAS

Galima gauti rūgščių kopūstų ir kitų skanių lietuviškų valgių. Atidarytas per visą naktį.
29 METAI TOJE PAČIOJE VIETOJE.

1608 W. 47th St. Tel. LA 3-9670

Heineken's Imported Holland Beer

Kiekvienas alaus mėgėjas žino, kad Europos alus, importuotas iš Olandijos, yra pats

SKANIAUSIAS ALUS

Prašykite Olandijos alaus kaimynystėje esančiose tavernose.

Chicagoje olandų alų išvežioja

BOHEMIAN BREWING CO.

CHesapeake 3-5922

Importuoja Van Munching & Co., Inc.

Now at SOLTIS

EASY
TERMS

• Constructed with finest material and workmanship usually found only in Customline ranges—the small price will astound you.

Simply, but beautifully designed to add to the charm of your kitchen. Has oven heat control, automatic top burner lighting, extra large 17½" wide "EVEN-ACTION" oven, drawer type broiler, and takes only 36" of floor space.

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS.